

Léon Blum i korthet

Léon Blum föddes 1872 och växte upp i de slitna områdena kring de klassiska Hallarna i Paris. Hans far skötte en mindre sybehörs- och tygaffär.

Léon Blums bildningsgång blev ändå, liksom för ett par av hans fyra bröder, densamma som för barn och ungdomar ur den allra högsta kasten. Blum gick på de mest exklusiva läroverken och de främsta elithögskolorna och universiteten.

Han skrev som tonåring lyrik och kritik i de högst ansedda kulturtidskrifterna och var redan före tjugo års ålder en del av den franska litterära världen. Han samarbetade med författare som André Gide och Marcel Proust och skrev flera böcker, bland annat en litteraturvetenskaplig studie om den franske 1800-talsförfattaren Stendhal.

Blums litteratur- teaterkritik omfattar bortåt tusen artiklar. Han var en ofta återkommande gäst i de berömda och exklusiva litterära och politiska salongerna, han kallades dandy och uppträdde elegant välklädd, oftast med en blomma i knapphålet.

Blum blev, drygt tjugo år gammal, en man i staten som jurist i Conseil d'État, Frankrikes motsvarighet till Högsta förvaltningsdomstolen.

Hans liv förändrades av Dreyfusprocessen under det sena 1800-talet och han var en av dem som försvarade författaren Émile Zola under en tryckfrihetsprocess. Blum blev under denna period också delaktig i den radikala politiska världen och mötte

gestalter som fick livsavgörande betydelse för honom. Bland dem fanns socialistledaren Jean Jaurès, som mördades 1914. Blum blev hans efterträdare.

När Blum lämnade kritiken och juridiken för att bli politiker och parlamentsledamot hade han hunnit bli fyrtiosju år.

Léon Blums socialistparti kunde tillsammans med liberaler och kommunister skapa en bred politisk allians, le Front populaire, folkfronten. När fronten segrade vid parlamentsvalen 1936 valdes Blum till premiärminister. Under sin korta existens förvandlade folkfronten Frankrike socialt och kulturellt. ”Vi förskönade samhället och livet för folket”, sa Blum. Hans regering kunde för en tid stå emot fascismen som annars under 1930-talet erövrade en stor del av Europa.

Folkfronten föll till slut för Hitlertysklands övermakt. Nazisterna ockuperade större delen av Frankrike och överlämnade en mindre del av landet till en kollaborationsregering i Vichy, lät fängsla Blum för att senare deportera honom till koncentrationslägret Buchenwald. Där gifte sig Blum för tredje gången; han och hans hustru Janot satt inspärrade i Buchenwald under två år. De överlevde och Blum blev efter kriget på nytt regeringschef. Under en tid delade han ledarskap med general de Gaulle, men snart blev de två politiska fiender.

Léon Blum dog 1950, han blev sjuttioåtta år. Han hade hunnit gestalta och skapa europeisk historia, bygga en reformistisk vänsterregering och varit en av det franska kulturlivets centralgestalter. Han bidrog också, mer än de flesta, till att staten Israel skapades.

Blum skrev ofantligt mycket men tog sig aldrig tid att färdigställa några sammanhängande memoarer. Han lämnade efter sig tre självbiografiska skisser om avgörande moment i sitt liv.

Den första skildrar processen mot den oskyldigt anklagade och dömda judiske officeren Alfred Dreyfus.

Den andra berättar om Blums upplevelser och svåra personliga

erfarenheter av Nazitysklands ockupation av Frankrike och av Vichyregimens styre.

Det tredje självbiografiska avsnittet berättar gripande om Blums och hans hustru Janots månadslånga dramatiska och hårt övervakade resa från Buchenwaldlägret genom det sönderfallande Tyskland fram till friheten i Paris.

Blums liv och gärning omfattar mer än ett halvsekel av europeisk historia: hoppfull, kulturellt nyskapande, demokratisk och humanistisk men också plågad av krig, rasism, judeutrotning och totalitarism.

Min avsikt har inte varit att skriva en detaljerad biografi över Léon Blum, utan att skildra hans kulturella gärning och beskriva honom som politisk gestalt, på en gång uppburen av vänstern och hatad av den högernationalistiska och antisemitiska högern.

Jag uppehåller mig också vid Blums privata liv, som förenade vital och nyfiken skaparkraft med svår och stor personlig sorg.

Léon Blums liv och gärning ställer inte bara de stora, svåra politiska frågorna utan också de djupt existentiella. Han förföljdes under hela sitt liv av antisemiter: ”Mörda juden Blum men skjut honom i ryggen. Ha kökskniven i beredskap.” Så skrev hans motståndare.

Hur kunde Blum ha personlig kraft att uthärda dessa ständiga angrepp? Några svar finns i hans egna texter, som visar styrkan i hans lojalitet mot sitt ursprung och den demokratiska toleransens betydelse. En av hans avgörande tillgångar var hans optimistiska livssyn, präglad av närhet till familj och vänner och av djupt kulturengagemang. Blum tog starka intryck av den moral som präglar den franske 1800-talsförfattaren Stendhals romangestalter: förmågan att förbli oberörd av förakt, förtal och mänsklig låghet.

Léon Blum var långt ifrån en gestalt gjuten i ett stycke. Han var sårbar och ängslig att inte uppskattas, särskilt av dem som

han representerade och som valt honom till höga och mäktiga uppdrag. Han ställde ofta frågan: "Älskar ni mig?"

Hur kunde Blum med sin borgerliga bakgrund, sin avancerade kulturgärning, sin naturliga hemhörighet i de parisiska salongerna bli socialistpartiets ledare, och senare folkfrontens regeringschef?

Hur var det överhuvudtaget möjligt för en så utpräglad intellektuell att bli folkledare och att uthärda den politiska världens ofta brutala kamp och förenklade debatter?

Just denna fråga har jag ställt mig tidigare när jag arbetat med en biografi över Hjalmar Branting och i en mer personlig bok om Tage Erlander. Dessa båda svenska intellektuella och arbetarledare hade som politiker likheter med Léon Blum.

Léon Blum och hans tid har självklart en aktualitet som går vida utöver de jämförelser man kan göra mellan honom och andra ledare inom arbetarrörelsen.

Den franske filosofen Michaël Foessel gav 2019 ut boken *Récidive* (PUF). Han skildrar hur världen, särskilt västvärlden, återfallit (fått ett recidiv) till ett tillstånd som rådde det förfärande året 1938. Foessel har studerat medier från det året och de begrepp som dominerar är kris, sönderfall, nationalism, politikerförakt, identitet, kulturkrig, demokratikritik, ekonomiskt sönderfall, exkluderande modernism, flyktingvågor, populism, allt starkare totalitarism och stormaktsexpansionism som hotar att övergå i krig. Medierna flödade av antisemitism. Med något undantag skulle de kunna användas för att karaktärisera företeelser i vår egen tid.

Foessel tillhör inte de många skribenter som drar enkla, entydiga paralleller mellan 1930-talets fascism och vår tids idéströmningar som populism, illeberalism och auktoritär eller nationalistisk kapitalism. Han är medveten om laddningen i året 1938; året för Münchenförräderiet, kristallnatten och Léon Blums och den franska folkfrontens fall. Hitler och Vichy väntade.

Huvudbudskapet från Foessel är att världen eller mänsklig-

heten inte en gång för alla är befriad från det demokratiska och humanistiska sönderfall som präglade år 1938: ”Det finns risk för nya nederlag, hotet är alltid närvarande”, skriver han.

Foessel avslutar något hoppfullt: ”Ingenting tvingar oss att av fåfänga och skuld avstå från att skapa jämlikhet och frihet, grunderna för ett samhälle byggt på mänskliga fri- och rättigheter.”

Citatet sammanfattar Léon Blums politiska ideologi, hans utopi och hans förnufts drömmar: demokrati, mänskliga fri- och rättigheter. Detta ställde han mot den växande högerextremismen, främlingsfientligheten och rasismen. Mot det som kallades ”penningens mur” och den auktoritära stalinismen. Han var medveten om den frihetliga eller demokratiska socialismens maktpolitiska begränsningar. Makt går att ”erövra” men makt kan bara ”utövas” under demokratiska former med stöd av det civila samhället och via breda klassöverskridande allianser. Tiden var knapp för Blum, motståndet starkt. Efter ett år, mer generöst två år, var hans försök att skapa ett nytt samhälle, ”att förändra livet”, förbi. Frankrike gick mot krigsnederlag, mot ockupation och kollaboration.

Léon Blum ledde en demokratikamp och betalade ett högt personligt pris för sin politiska hållning. Det fanns hos honom ständigt en föreställning om att demokratin kan vinnas också med anständiga och reflekterande argument. Det var med de principerna han närmade sig både sympatisörer och motståndare.

Blums exempel visar, föreställer jag mig, att ledande politiker kan bekämpa det totalitära och det rasistiska genom dialog och noggrann pedagogik. Blum ska inte reduceras till en intellektuell idealist; han var i hög grad medveten om behovet av social organisation, praktisk demokrati och djupgående sociala och ekonomiska reformer. Och värdet av breda folkliga allianser.

Så kan man hålla fram Léon Blum som exempel på en i djup mening demokratisk ledare, betydelsefull som exempel för vår egen tid.

Under studierna av Blum och hans tid har jag ständigt påmint om den förfärande ström av antisemitism som förött och plågat

Europa. Blums liv sträcker sig från de antisemitiska upploppen och Dreyfusskandalen på 1800-talet fram till befrielsen från nazismen.

I boken är antisemitism och kampen mot den ett centralt tema. Det är ett försök att vara trogen Léon Blums gärning.

Jag ger också ett betydande utrymme åt framväxten av den europeiska och franska fascismen, dess betingelser, maktutövning, kamp mot demokrati och mänskliga fri- och rättigheter. Få europeiska ledare, om ens någon, har varit lika starkt och självupoffrande antifascister som Léon Blum.

Folkfrontens tid sammanföll med den franska filmens första guldålder. En skådespelare som Jean Gabin gestaltade en ny sorts befriad arbetare. Bildkonstnärer målade fabriksarbetare på väg till sin första semesterutflykt och museer öppnades på kvällar för att alla skulle ha möjlighet att komma dit. Teaterpjäser spelades i ockuperade fabriker och författare läste dikter för de strejkande.

Populärkulturen förmedlade samtidigt folkliga erfarenheter och vardagsdrömmar. Älskade vissångare och dans till dragspelsmusik fyllde de fattiga kvarteren med glädje och fest. Folk hade för första gången rätt till betald semester, två veckor, och fick ekonomiska möjligheter att åka till havet och till landet.

Många intellektuella och kulturskapare förenades med arbetarklassen, med "vanligt folk".

"Livet förskönades", som Blum sa.

"Leve de intellektuella!" ropade demonstranter.

Léon Blum var en ledare för den tiden: "*Vas-y Léon*", kom igen Léon, sjöng hans anhängare.

En stund av paradiset, sedan kom kriget.

Blum representerar både den stora festen och det svarta nederlaget.

Inledning

Den 6 juni, en mild försommardag 1936, utsåg parlamentet Léon Blum till Frankrikes regeringschef. Han hade för den högtidliga ceremonin valt att klä sig i en tredelad lätt kostym, gråtonad. Sedan talmannen överlämnat ordet till honom uppstod en stunds tystnad och förväntan. Blum tog som vanligt god tid på sig när han vandrade fram till talarstolen, sa några ord till ledamöterna, hälsade runt och njöt säkert av sin framgång. Den inträffade ganska sent i hans liv, han var sextiofyra år. Blum inledde sitt tal med att påminna om valresultatet som gett ett klart utslag till folkfrontens fördel. Så presenterade han sitt regeringsprogram. Ingenting var överraskande. Allt var känt. Alla sociala reformer redovisade.

En viss oro härskade ändå i kammaren och det var inte överraskande. Vänstern skulle styra landet för första gången. Makten förflyttades därmed från de traditionella högerallianserna, den sociala balansen skulle förändras. Mycket kunde te sig osäkert, för några rentav hotfullt. Ordet förklarades fritt efter Blums regeringsförklaring.

Det började i salongerna

”Jag är öppen och skör som en ung flicka i en roman.”

Det olyckliga kriget mot Tyskland 1870–71 var förbi och fred rådde i Frankrike. Arbetarklassens revolt hade slagits ner; Parrisommunen fanns inte längre. ”Körsbärsträdens tid”, som i namnet på kommunardernas älskade sång, var förbi.

Tredje republiken skulle formars, demokratisk – för män – och med respekt för republikanska värden som frihet, jämlikhet och solidaritet. På Place de la Nation i Paris restes en mäktig hög staty till minnet av folkets framgångar.

Den politiska makten övergick alltmer till den framväxande och framgångsrika medelklassen, ”la bonne bourgeoisie”, som utsåg ministrar och valde parlamentsledamöter. Ännu hade inte den sociala omvandlingen genomförts. Aristokratins makt var visserligen något begränsad men fortfarande att räkna med. En allians formades mellan den uppåtstigande rika delen av borgerligheten och arvtagarna till den feodala ordningen. De båda samhällseliterna vävdes allt tätare samman och allianser förbereddes med hjälp av gemensamma skolor redan i barn- domen. Senare i ungdomen, när giftermål skulle arrangeras, visades de unga flickorna upp och bjöds ut på en ibland livsavgörande bal, *le bal blanc*. Beteckningen ”vita baler” signalerade oskuld.

Den långa depressionen lättade och den ålderdomliga och efterblivna ekonomin, dominerad av jordbruk, moderniserades och tog några avgörande teknologiska språng framåt. Inom bilindustrin trängdes Renault, Peugeot och Citroën med var-

andra, men det fanns plats för alla tre. Kemibolag som Pechiney, Saint-Gobain och Michelin blev till väldiga koncerner och kosmetikaindustrin fick sitt första storbolag med L'Oréal.

Tiden var framstegsoptimistisk och bekände sig till det rationella och till tron på vetenskapen. Naturvetenskap och medicin symboliserades av paret Curie och av Louis Pasteur vars arv förvaltades av ett framgångsrikt institut. Universitetet Sorbonne byggdes ut. "Paris är den plats där man kan leva ut sin glädje och sorglöshet", skrev den österrikiske författaren Stefan Zweig. Han kunde kasta sig in i nöjeslivet, på krogarna, kabaréerna, nattklubbar. Fest pågick dygnet runt på Chat Noir och Moulin Rouge.

Frankrike hade tagit sig "en civilisatorisk uppgift". Nationen skulle sprida sin kultur, sin samhällsmodell, sitt språk och sin ekonomiska organisation till den fattiga delen av världen, som i gengäld skulle leverera råvaror och livsmedel, till och med soldater, till imperiet. Det franska kolonialväldet hade tiodubblats under *La Belle Époque*.

Det var i denna tid Léon Blum föddes och växte upp. Hans ungdom formades under denna så ljust ihåglomna vackra epok. Han föddes i Paris 1872 i en judisk familj, på väg att bli något delaktig av den nya republikens ekonomiska framgångar. Familjen hade sina rötter i Alsace, liksom en överväldigande del av de inflyttade franska judarna. En del av dem förfranskade sina namn. Léon Blums pappa bytte sitt förnamn Abraham till Auguste. Familjen bosatte sig på 151 rue Saint-Denis, som långt tillbaka i tiden varit de franska kungarnas paradgata. Historien hade förändrats, och strax före Léons födelse hade den socialistiska Pariskommunen haft sitt centrum i trakterna. Med tiden försvann både den monarkistiska och revolutionära glansen. Rue Saint-Denis blev en liten, dystert mörk gata, befolkad av arbetarklass och småborgerlighet; många var enklare köpmän som Auguste Blum.

Familjen Blums hem var uppdelat i två våningar. På nedervåningen låg butiken och där kunde man köpa sybehörsutbud, tyger och garner. På andra våningen bodde familjen. Auguste Blum blev tillsammans med sina bröder en alltmer framgångsrik affärsman och kunde flytta både butik och familj till ett hus alldeles i närheten av Parisbörsen, på rue du 4-Septembre. Ett gatunamn och ett datum som bär på historia; det var den dagen tredje republiken utropades. Från Auguste Blums hus, och hans med tiden allt större butik, kunde man betrakta eller åtminstone ana Parisoperan. Musiken, sången, musicerandet höll under alla år samman familjen Blum. Kanske hade läsandet samma funktion, men här är beläggen mer svävande och ibland något väl anekdotiska. Léon Blums mormor höll bokhandel i centrala Paris och var nära vän med författaren George Sand, feministisk och socialistisk. Léon Blum läste som tioåring en dikt på författaren Victor Hugos åttiöårsdag. Men något undantag var samtliga fem Blumbröder starkt litterärt intresserade och två av dem blev betydande skribenter.

Religiositeten i familjen Blum var närvarande men inte djupt förankrad. Pappan var huvudsakligen sekulär, men hade respekt för religiösa traditioner. Mamman stod närmare religionen och uppfostrade sönerna med de budskap och regler som föreskrevs. Sönerna läste böner på hebreiska, åt koshermat, konfirmerades och besökte den stora synagogan vid de mest betydelsefulla högtiderna.

Léon Blum förhöll sig tidigt i livet distanserad eller pragmatisk till religion: ”Den bygger på en handfull fördomar som vördas av familjer och förs vidare till kommande generationer för att skapa sammanhang och gemenskap”, skrev han under ungdomsåren.

Ingen av biografierna över Blum, och inte heller hans egna anteckningar eller brödernas berättelser tyder på annat än att familjen levde ett ordnat liv utan påtagliga konflikter. Sönerna stod närmare sin mamma än den ständigt upptagne affärsinnehavaren, pappan Auguste.

Léon Blum skrev aldrig något kritiskt om sina föräldrar men han distanserade sig till föräldraauktoriteten: ”Ingenting talar för att föräldrarna ska ha rätt att bestämma över sina barns moral och livsval. Den sortens auktoritära principer liknar det militära systemets ordning, byggd på hierarkier, disciplin och underordning.”

Det var en principiell ståndpunkt; Blum hänvisade inte till egna erfarenheter.

Republiken grundade sig på meritokratis principer; man skulle tilldelas utbildning och göra karriär efter sin kompetens, inte med hjälp av sitt sociala arv. Därmed öppnades möjligheter också för medelklassens barn som exempelvis Léon Blum och hans bröder.

Léon Blum började skolan i fyraårsåldern, i ett relativt öppet internat som sköttes av familjen Kahn. Han lärde sig tidigt latin och övade tillsammans med sin mamma, som på egen hand utbildat sig i klassiska språk för att kunna hjälpa sina söner. Blum fick sin grundläggande utbildning vid läroverket Lycée Charlemagne, beläget i de judiskt präglade Maraiskvarteren. Skolan var i princip öppen för alla. Den lärde ut republikens historia, den klassiska franska litteraturen och lade stor vikt vid latin och grekiska. Léon Blum utsågs regelbundet till skolans bästa elev; någon gång halkade han ner till en andra eller tredje plats. Utbildningen förberedde Blum för elitskolorna och sexton år gammal blev han antagen till förnämna Lycée Henri-IV, som skulle leda eleverna till de mest exklusiva högskolorna (*grandes écoles*) och universiteten. Det meritokratiska systemet sorterade med stor noggrannhet eleverna efter kompetens och efter vem som bäst skulle tjäna statens och de mäktiga företagens intressen. Den avgörande indelningen skedde vid antagningen till högskolan École normale supérieure, geografiskt granne med Lycée Henri-IV och Sorbonneuniversitetet och också med Panthéon, där Frankrikes utvalda storheter förs till sista vilan.

Léon Blum blev antagen till högskolan ett år efter sin studentexamen, vilket var häpnadsväckande snabbt. Om vi förflyttar oss till nutid, så är École normale supérieure den enda elithögskola som underkänt och avvisat Emmanuel Macron som elev.

Från 1875 hade skolan en given ideologi: den skulle försvara republikanska principer.

Romain Rolland, författare och Nobelpristagare, har skildrat École normale supérieure som ”klostret vid Ulm”, efter namnet på en sidogata vid Pantheon. Dagsprogrammet bekräftar Rolands tes:

Uppstigning klockan 05.00 på sommaren, klockan 06.00 på vintern.

Studier till 07.30.

Frukost 07.30–08.00.

Föreläsningar 08.00–12.00.

Lunch och rekreation 12.00–13.30.

Engelska 13.30–15.00.

Föreläsning 15.00–16.30.

Rekreation 16.30–17.00.

Tyska 17.00–20.00.

Rekreation 20.00–21.00.

Studierådgivning 21.00–22.00.

Ljuset släcks 22.00.

Léon Blum blev aldrig någon framgångsrik elev. Han uthärdade inte disciplinen och den klaustrofobiska avskildheten på internatet. Han klarade de flesta ämnen utan större ansträngning men föll på grekiskan, både grammatiken och den muntliga delen. Efter några varningar blev han relegerad och betraktade det som en befrielse.

Blum sökte sig till litteraturen och till juridiken. Det ena var hans främsta intresse, det andra skulle kunna hjälpa honom till en

statlig tjänst och försörjning. Det gick bra för Blum och han avlade ganska snart examen i båda disciplinerna. Han kunde fortsätta sin karriär som kulturskribent och hans juristexamen hjälpte honom att bli antagen till exklusiva Conseil d'État, nationens högsta administrativa myndighet. Ytterst få godkändes till den utbildningen, i princip antogs endast tre unga jurister per år. Blum kom in vid andra försöket. Han var då tjugotre år, redan känd från de eleganta salongerna och från de främsta litterära tidskrifterna. Nu skulle han bli en man i staten, anställd i en institution skapad av en kejsare och med ett eget tjänsterum i Palais Royal. Blum stannade länge på sin tjänst i kungliga palatset, ända till 1919.

Den vackra, gyllene epoken nådde inte till förorterna och till den "farliga klassen". Arbetarlönerna sjönk under flera år. Under de första åren på 1900-talet genomfördes bortåt 1 500 strejkaktioner, några gånger utlystes generalstrejk. Émile Zola skrev *Den stora gruvstrejken* redan 1885.

Franska arbetare var inte överlag fackligt organiserade som i Tyskland eller i de skandinaviska länderna. De lockades av den revolutionära anarkosyndikalismen som i en virvlande snabb och mäktig rörelse ville göra sig av med kapitalismen och krossa kapitalisterna. Ur den anarkiserande ideologin växte också terrorism. Attentaten var många. Terroristlagstiftningen skärptes drastiskt och statens övervakningsapparat blev allt mäktigare. Till Léon Blums första uppgifter som jurist hörde att attackera dessa lagar, "de skamliga lagarna". Han engagerade sig för att också misstänkta anarkister skulle omfattas av rättssäkerhet. I sitt livs första politiska text skrev Blum att han kände sig mer dragen till anarkism än till socialism. Anarkismen lockade esteterna Blum. Hans politiskt färgade ungdomsbekännelse speglade också en annan rörelse i tiden: *fin de siècle* med dess lätt distanserade nihilism, mistro mot ideologier och rentav mot förnuftet. Och dess dragning till det dekadenta. Blum var, som han själv sa, påverkbar. Han tog intryck av arbetarupproren, intresserade

sig för arbetarrörelsen och skrev om den i *La Revue Blanche*. Marcel Proust däremot oroade sig för vad en ny social ordning skulle innebära och frågade ”om den glasvägg som beskyddar underdjurens gästbud kommer att stå kvar eller om de fattiga därute i mörkret en dag ska komma och fiska upp monstren för att äta upp dem”.

Tredje republiken var ett i huvudsak manligt projekt. Kvinnor stod utanför politiken, universitetsvärlden och var inte ens betrodda att disponera den egna lönen. Många kvinnor arbetade i extremt lågavlönade verksamheter, de flesta som hembiträden, helt utan rättssäkerhet. Under *La Belle Époque* räknades antalet hembiträden i Paris till en miljon.

Det fanns emellertid en liten, exklusiv grupp kvinnor som erövrade en central maktposition i den tidens Frankrike, framförallt i Paris: det var salongernas kvinnor, de som höll mottagningar i sina hem för de mest inflytelserika i samhället, en liten social och kulturell elit som var med om att forma tidens idéer. Salongstraditionen går tillbaka till 1600-talet.

Enligt uppgift i tidningen *Le Figaro* fanns det under sent 1800-tal ett hundratal salonger i Paris och i gemenskapen ingick runt femhundra personer. Salongernas attraktion berodde på den makt dess mottagningar representerade och naturligtvis på fåfänga. Det var smickrande att bli inbjuden. Kvinnor som samlade de exklusiva gästerna var ibland adliga men den sociala tillhörigheten var inte avgörande. En betydande salong skapades av en kvinna som kom ur arbetarklassen. Mottagningarna fick inte äga rum före klockan 16 och tillställningarna kompletterades med andra exklusiva mötesplatser på kapplöpningsbanor och i teatersalonger.

Salongerna var rivaliserande i politiska eller kulturella frågor. Madame Juliette Adam tog emot den politiska och kulturella vänstern, grevinnan Gyp, det vill säga grevinnan de Martel de Janville, öppnade sitt hem för högern och antisemiter.

Protokollet var inte givet. Några av salongerna nöjde sig med

att servera te och hålla eftermiddagsöppet. Gyp höll sitt flotta Neuillyhem öppet från lunch till midnatt. Salongerna hade också praktiska uppgifter: de gynnade, finansierade och uppmuntrade konstnärskap. Paret Polignac var tidens mäktigaste och rikaste mecenater.

Léon Blum tillhörde tidigt i sitt liv de utvalda salongsgästerna: elegant, lättsam, en bildad dandy redan vid tjugo års ålder. Blum var en av gästerna hos Madame de Caillavet, författaren Anatole Frances välgörare och älskarinna, modell för Madame Verdurin i Marcel Proust stora verk *På spaning efter den tid som flytt*. Blum valde annars oftast de litterära salongerna, Proust föredrog de aristokratiska.

Léon Blum klarade elegant av salongslivets två huvuduppgifter, att kunna konversera och att visa mod inför meningsmotståndare.

Han kunde tala om alla ämnen från filosofi till politik. Till anekdoterna om Blum hör skildringen av hur han i timmar utan till kunde recitera filosofen Blaise Pascals texter. Hans tunna röst, hans smala kropp och eleganta klädsel fick omgivningen att beskriva honom som feminin. Blum hörde ryktena och kommenterade: ”I grunden förblir jag den lille pojke jag en gång var, ömtålig, påverkbar till det löjliga. Jag är öppen och skör som en ung flicka i en roman. Jag är en planta alltför ömtålig, inte stark nog att växa upp i ensamhet. Som har behov av mycket omsorg och att ofta bli vattnad, att växla mellan en stund i skuggan och en stund i solen.”

Han ville bli omtyckt, älskad och ställde ofta en fråga han lånat från den unge Mozart: ”Älskar ni mig, tycker ni om mig?”

Han vände sig till män med frågan och till kvinnor; han behövde omsorg och beundran och behövde bli vattnad.

Madame Gyp, upplagemässigt en framgångsrik romanförfattare men också politiskt reaktionär och antisemitisk, kallade Blum för ”Little Bob”. Så hette en odräglig och bortskämd tonåring i en av hennes böcker.